

Autorka: Julia Melchior Nadleśnictwo Browsk

Zawsze zdziwiona - włóchatka

Ten wyjątkowy gatunek małej sowy można rozpoznać po jej dużych żółtych oczach, które robią wrażenie zaskoczonych.

Włóchatka (*Aegolius funereus*) występuje w naszym kraju głównie na północy oraz w górach. Tę drobną, leśną sowę charakteryzuje duża głowa oraz krępa sylwetka, a w jej upierzeniu przeważa brązowy kolor z perłowymi plamami. Jasnoszara szlarka jest wyraźna, podobnie jak lekko uniesione brwi. Nazwa „włóchatka” nawiązuje do suto opierzonych nóg i palców, aż do pazurów. Ten borealny gatunek najchętniej zasiedla bory świerkowe, choć zamieszkuje także stare buczyny, ale koniecznie w sąsiedztwie drzewostanów świerkowych. Niezbędny element terytorium włóchatki stanowią obszary otwarte jak śródleśne łąki, czy zręby, na których sowa poluje.

Głównym składnikiem diety włóchatki są norniki, choć urozmaica ją także o ptaki oraz inne drobne gryzonie, jak myszy. Ten wybitnie nocny gatunek poluje głównie z zasiadki, a samce zdobywają bardziej różnorodny pokarm niż samice, dzięki swojej zwinności. Samice podczas sezonu lęgowego mają masę nawet o 1/3 większą od samców, choć podczas pozostałych miesięcy różnica ta nieco się zmniejsza.

Na miejsce lęgowe włóchatka wybiera zazwyczaj dziuplę wykutą przez dzięcioła czarnego lub budkę lęgową z otworem o średnicy 9-10 cm. Tam samica znosi przeważnie 2-4 jaj, z których po 4-tygodniowym wysiadywaniu wykluwa się pierwsze pisklę. Po kolejnym miesiącu młode opuszczają gniazdo, choć są dalej karmione przez rodziców. W następnym roku same już mogą przystępować do lęgów. Młode łatwo odróżnić od dorosłych, gdyż mają jednolite czekoladowe upierzenie z niewielką ilością białych plam, szczególnie na szlarze i skrzydłach.

W zależności od arealu występowania, sowy te wykazują różne strategie migracyjne. Ptaki z północy częściej podejmują wędrówki niż ich krewniacy mieszkający na południu (ich populacje są zazwyczaj osiadłe). Osobniki zamieszkujące centralny areal stosują rozwiązania pośrednie, w zależności od urodzaju pożywienia. Z powodu ograniczonej dostępności pokarmu, kiedy nie występuje „rok mysi”, przejawiają większą tendencję do wędrówek. Częściej migrują młode ptaki oraz samice, samce są znacznie bardziej filopatryczne.

Włóchatka nie należy do gatunków łatwych do zaobserwowania. W dodatku można ją pomylić z sóweczką, gdyż zasiedlają podobne siedliska, choć włóchatka prowadzi bardziej

skryty tryb życia i nie sposób ją zaobserwować na czubkach drzew tak jak sóweczkę – najchętniej przesiaduje przy pniu w koronach drzew. Znacznie łatwiej ją usłyszeć niż zobaczyć, choć jej głos można pomylić z odgłosem wydawanym przez wiewiórkę lub dudka.

Oprócz drapieżnictwa ze strony większych sów oraz szponiastych, włochatka jest najbardziej narażona na atak kuny. Kiedy ssak zlokalizuje dziuplę, zaczyna się wdrapywać po drzewie do celu. Jednak gdy włochatka będąc w gnieździe usłyszy odgłos pazurów drapiących po korze, momentalnie „zatyka” swoją głową otwór wlotowy. Często się zdarza, że kuna tracąc z oczu ciemną dziuplę dezorientuje się, podejrzewając, że mylnie wybrała drzewo i dzięki temu rezygnuje z plądrowania gniazda.

Krajowa liczebność włochatki w zależności od źródła jest szacowana na 1000(1200)-2000(2400) par^{1 2}.

Czy wiesz, że...

miejsca lęgowe włochatki podobnie jak sóweczki, są chronione w specjalny sposób – przy dziuplach lęgowych ustanawiana jest całoroczna strefa ochronna o promieniu 50m.

1 Dane pochodzą z publikacji „Wszystkie sowy naszych lasów”, wydanej w 2010 r. w ramach projektu „Bubobory w Lasach Państwowych”. Zachęcam do przeczytania, znaleźć tam można wiele ciekawych informacji, a plik w pdf-ie dostępny jest tutaj.

2 Dane pochodzą z publikacji „Ocena liczebności populacji ptaków lęgowych w Polsce w latach 2008-2012” Ornis Polonica 56, 2015: s. 160, plik w pdf-ie dostępny jest tutaj.